

Yıldız Mah. Turan Güneş Bulvarı
708. Sok. No:8/1 Çankaya - ANKARA
Tel: 0.312 441 66 41 (pbx) / Fax: 0.312 441 35 00
www.yildizymm.com / www.yildizymm.com.tr

SEMİNER

2010

SM'DEN SMMM'YE GEÇİŞ ÖZEL SINAV

A. Murat YILDIZ
Yeminli Mali Müşavir

www.yildizymm.com.tr

www.yildizymm.com

MÜKELLEF VE VERGİ SORUMLUSU KAVRAMLARI

Vergi Usul Kanunu'nun 8. maddesinde yer almaktadır. Vergi Usul Kanunu mükellefi, “vergi kanunlarına göre kendisine vergi borcu düşen gerçek veya tüzelkişidir.” şeklinde tanımlanmıştır

VERGİNİN TÜRÜ	VERGİNİN MÜKELLEFİ
GELİR VERGİSİ	Gerçek Kişiler.
KURUMLAR VERGİSİ	Sermaye Şirketleri, Kooperatifler, İktisadi Kamu Kuruluşları, Dernek ve Vakıflara ait İktisadi İşletmeler, İş Ortaklıkları.
KATMA DEĞER VERGİSİ	Mal teslimi ve hizmet ifasında bulunanlar.
DAMGA VERGİSİ	Damga vergisinin konusuna giren kağıtları imza edenler.
VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ	Veraset yoluyla veya ivazsız olarak mal iktisap eden şahıslar.
EMLAK VERGİSİ	Türkiye sınırları içinde arsa, arazi ve bina sahibi olanlar.
ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ	ÖTV'nin konusuna giren malların imalatçıları veya ithalatçıları.

VERGİ SORUMLUSU

Verginin ödenmesi bakımından, alacaklı vergi dairesine karşı muhatap olan kişidir.

VERGİLENDİRME SÜRECİ (4 T KURALI)

Herhangi bir vergi borcunun doğması için ön koşul verginin yasallığı hükmünün gereği olarak bir vergi yasası hükmünün bulunmasıdır. Bunun yanı sıra o yıla ilişkin bütçe yasasında bu Kanunun uygulanacağına ilişkin hüküm bulunması ve C Cetvelinde kanunun ismen yer almasıdır.

1. VERGİYİ DOĞURAN OLAY

Vergi Usul Kanunu'nun 19. maddesine göre vergi alacağı vergi kanunlarının vergiyi bağladıkları olayın vukuu veya hukuki durumun tekemmülü ile doğar. Vergilendirme sürecinin başlayabilmesi için vergiyi doğuran gerçekleşmesi gerekmektedir.

VERGİNİN TÜRÜ	VERGİNİN DOĞURAN OLAY
GELİR VERGİSİ	Gerçek kişilerce gelirin elde edilmesi.
KURUMLAR VERGİSİ	Kurum kazancının doğması
KATMA DEĞER VERGİSİ	Malın teslimi veya hizmetin ifası.
DAMGA VERGİSİ	Damga vergisinin konusuna giren kağıtların imzalanması.
VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ	Veraset yoluyla veya ivazsız olarak mal iktisabı.
EMLAK VERGİSİ	Türkiye sınırları içinde arsa, arazi ve bina iktisap edilmesi.
ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ	ÖTV'nin konusuna giren malların teslimi veya ilk iktisabı.

Vergiyi doğuran olayın gerçekleşmesini müteakip gerçekleşen “ 4T Kuralı “ olarak da adlandırılan ve verginin tarihi ile başlayıp, tahsili ile sona eren süreç aşağıdaki gibidir.

2. TARH

Verginin tarhı, vergi alacağıın kanunlarında gösterilen matrah ve nispetler üzerinden vergi dairesi tarafından hesaplanarak bu alacağı miktar itibariyle tespit eden idari muameledir. Verginin tarh yetkisi vergi idaresine aittir.

3. TEBLİĞ

Tebliğ, vergilendirmeyi ilgilendiren ve hüküm ifade eden hususların yetkili makamlar tarafından mükellefe veya ceza sorumlusuna yazı ile bildirilmesidir. Beyana dayanan tarhta, tahakkuk fişinin düzenlenmesi, tahakkuk için yeterlidir. Bu fişin mükellefe ayrıca tebliğine ihtiyaç yoktur. Diğer hallerde, verginin ilgiliye yazı ile mutlaka tebliğ edilmesi gerekir. Tebliğ mükelleflere (ve vergi sorumlularına), bunların kanuni temsilcilerine, umumi vekillerine veya vergi cezası kesilenlere yapılır.

4. TAHAKKUK

Verginin tahakkuku, tarh ve tebliğ edilen bir verginin ödenmesi gereken bir safhaya gelmesidir. Beyana dayanan vergilerde tahakkuk işlemi mükellefçe beyanname verilmesini müteakip gerçekleşmektedir.

5. TAHSİL

Vergilendirme sürecinin dördüncü ve son safhasını ise tahsil aşaması oluşturmaktadır. Verginin tahsili, kanuna uygun surette ödenmesidir. 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da yer alan başlıca ödeme usulleri, banka yoluyla ödeme, çek kullanarak ödeme ve vergi dairesi veznesine ödeme olarak özetlenebilir.

SÜRE KAVRAMI VE TÜRLERİ

Süre; herhangi bir işlemin yapılması için belirlenmiş zaman boyutudur. Vergi hukukunda süreleri kanuni, idari ve yargısal süreler olmak üzere üç grupta toplamak mümkündür.

1.YASAL SÜRELER

Verginin yasallığı ilkesi çerçevesinde kural olarak açıkça vergi kanunlarında düzenlenen süreler yasal süreler adı verilir.

2. İDARİ SÜRELER

Vergi Usul Kanununun 14. maddesine göre, vergi kanunlarında açıkça yazılı olmayan hallerde idare, 15 günden aşağı olmamak ve ilgiliye tebliğ edilmek koşuluyla süreyi belirleyebilmektedir.

3. YARGISAL SÜRELER

Vergi yargısı organları tarafından belirlenen sürelerdir.

BİR DİĞER AYRIMA GÖRE SÜRELER;

1- HAK DÜŞÜRÜCÜ SÜRELER

2- VERGİ ÖDEVLERİ İLE İLGİLİ SÜRELER OLARAK İKİYE AYRILIR.

SÜRELERİN HESAPLANMASI

Vergi Usul Kanunu'nun 18. maddesi hükmü çerçevesinde vergi kanunlarında yazılı sürelerin hesaplanmasında aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir.

1. Süre gün olarak belli edilmişse; başladığı gün hesaba katılmaz ve son günün tatil saatinde biter. (Örneğin; 10 Ocak tarihinde tebliğ edilen evrak için 15 günlük süre, 11 Ocak tarihinde başlayacak ve 25 Ocak akşamında sona erecektir.)

2. Süre hafta veya ay olarak belli edilmişse; başladığı güne son hafta veya ayda tekabül eden günün tatil saatinde biter. Sürenin bittiği ayda, başladığı güne tekabül eden bir gün yoksa süre o ayın son gününün tatil saatinde biter; (Örneğin; 31 Mart tarihinde tebliğ edilen evrak için 1 aylık sürenin, normal koşullarda 31 Nisan tarihinde sona ermesi gerekirken, nisan ayı 30 gün olduğundan süre ayın son günü olan 30 Nisan akşamında sona erecektir.)

3. Sonu belli bir gün ile tayin edilen sürelerde, süre o günün tatil saatinde biter;

4. Resmi tatil günleri süreye dahildir. Şu kadar ki, sürenin son günü resmi tatile rastlarsa tatili izleyen ilk iş gününün tatil saatinde biter. (Örneğin; Katma değer vergisi beyannamesi verme süresinin son günü olan izleyen ayın 24'ünün Cumartesi gününe denk geldiği bir durumda beyanname verme süresi kendiliğinden ayın 26'sı Pazartesi akşamına kadar uzamış olacaktır.)

SÜRELERİN UZAMASI

Kanunla ya da kanunun verdiği yetkiye dayanılarak idarece belirlenen süreler, kural olarak değiştirilemezler, uzatılamazlar. Ancak kanun koyucu mücbir sebep, ölüm hali, zor durum gibi hallerde bu kuralı yumuşatma ve uygulanması gereken yaptırımları erteleme gereğini duymuştur. Bu hallerde süreler yine kanunda belirtilen koşullara göre uzayabilmektedir.

1. Mücbir Sebepler ve Sonuçları

Vergi hukukunda sürelerin işlemlerine engel olan nedenlerden en önemlisi mücbir nedenlerdir. Mücbir nedenlerin neler olduğu Vergi Usul Kanununu 13. Maddesinde sayılmıştır. Buna göre;

- 1- Vergi ödevlerinden herhangi birinin yerine getirilmesine engel olacak derecede ağır kaza, ağır hastalık ve tutukluluk;
  - 2- Vergi ödevlerinin yerine getirilmesine engel olacak yangın, yer sarsıntısı ve su basması gibi afetler;
  - 3- Kişinin iradesi dışında meydana gelen mecburi gayubetler;
  - 4- Sahibinin iradesi dışındaki sebepler dolayısıyla defter ve vesikaların elinden çıkmış bulunması ;
- gibi hallerdir. Bu sayma sınırlayıcı olmadığı için benzeri haller de mücbir sebep olarak kabul edilecektir.

Mücbir nedenin bulunması halinde bu neden ortadan kalkıncaya kadar süreler işlemez, tahakkuk zamanaşımı da işlemeyen süreler kadar uzar. Önemli sonuçlar yaratması nedeniyle kanun koyucu, mücbir nedenlerin hüküm ifade edebilmesi için, malum olmasını ya da ilgililer tarafından kanıtlanması ya da belgelendirilmesi gerektiğini hükme bağlamıştır. (VUK. Md. 15)

2.Ölüm Hali

Vergi Usul Kanununun 16. maddesine göre, “Vergi Kanunlarında hüküm bulunmayan hallerde ölüm dolayısıyla mirasçılara geçen ödevlerin yerine getirilmesinde bildirme ve beyanname verme sürelerine üç ay eklenir.”

Bu hükmün kabul edilmesinin nedeni Medeni Kanunun 605 ve 606. maddelerinde düzenlenen, mirasçılarının mirası reddetme hakkıdır. Mirasçılar mirası üç ay içinde reddettikleri takdirde mirase ilişkin yükümlülükleri yerine getirme zorunluluğundan kurtulacaklardır. Vergi Usul Kanunundaki üç aylık süre bir yerde bu red süresini karşılamaktadır.

Üç aylık süre sadece bildirim ve beyanname süreleri için söz konusudur. Özel kanunlarda ayrıca bir hüküm varsa bu hüküm uygulanır. Örneğin, G.V.K.’nın 92. Maddesine göre, ölüm halinde yıllık gelir vergisi beyannameyi ölüm tarihinden itibaren 4 ay içinde, memleketi terk halinde ise terk tarihinden önceki 15 günlük süre içinde verilir.

3. Zor Durum

Zor durumda bulunmaları nedeniyle vergi muamelelerine ilişkin ödevleri süresi içinde yerine getiremeyecek olanlara, kanunî sürenin bir katını, kanunî sürenin bir aydan az olması halinde bir ayı geçmemek üzere, Maliye Bakanlığınca münasip bir mühlet verilebilir.

CEVAP 9- Vergi mevzuatı açısından sürelerin uzamasının nedenlerini balıklar halinde aşağıdaki gibi sıralayabiliriz;

- Mücbir sebep,
- Zor durum,
- Ölüm

MÜKELLEFİN ÖDEVLERİ

- 1. Bildirim ödevleri**
- 2. Defter tutmaya ve tasdikine ilişkin ödevler**
- 3. Tutulacak kayıtların tevsikine ve belge düzenine ilişkin ödevler**
- 4. Muhafaza ve ibraz ödevleri**
- 5. Diğer ödevler**

BİLDİRİM ÖDEVLERİ

1. İŞE BAŞLAMAYI BİLDİRME

Vergi Usul Kanunu'nun 153. maddesi hükmü gereği aşağıda yazılı mükelleflerden işe başlayanlar durumu vergi dairesine bildirmeye mecburdurlar:

- Vergiye tabi ticaret ve sanat erbabı;**
- Serbest meslek erbabı;**
- Kurumlar vergisi mükellefleri;**
- Kollektif ve adi şirket ortaklarıyla komandit şirketlerin komandite ortakları.**

Gerçek kişilerde işe başlama bildirimleri, işe başlama tarihinden itibaren on gün içinde kendilerince veya 1136 sayılı Avukatlık Kanununa göre ruhsat almış avukatlar veya 3568 sayılı Kanuna göre yetki almış meslek mensuplarınca,

Şirketlerin kuruluş aşamasında işe başlama bildirimleri ise işe başlama tarihinden itibaren on gün içinde ticaret sicili memurluğunca ilgili vergi dairesine yapılır.

2. ADRES DEĞİŞİKLİKLERİNİN BİLDİRİLMESİ

Vergi Usul Kanunu'nun 157. maddesi hükmüne göre, işe başlama sırasında veya daha sonra vergi dairesine bildirmiş oldukları bilinen iş veya ikamet yeri adreslerini değiştiren mükelleflerin, mutlaka yeni adreslerini de değişiklik tarihinden itibaren 1 aylık süre içinde vergi dairesine bildirmeleri gerekmektedir.

Bu çerçevede iş veya teşebbüsün bir yerden diğer bir yere nakledilmesi adres değişikliği kabul edilmektedir.

3. İŞ DEĞİŞİKLİKLERİNİN BİLDİRİLMESİ

İşe başladıklarını bildiren mükelleflerden:

- Yeni bir vergiye tabi olmayı;
- Mükellefiyet şeklinde değişikliği;
- Mükellefiyetten muafliğa geçmeyi;

Gerektirecek surette işlerinde değişiklik olanlar, Vergi Usul Kanunu'nun 158. maddesi gereği bu değişiklikleri de, değişiklik tarihinden itibaren 1 aylık süre içinde vergi dairesine bildirmeye mecburdurlar.

4. İŞLETMEDE DEĞİŞİKLİĞİ BİLDİRİLMESİ

Vergi Usul Kanunu'nun 159. maddesine göre aynı teşebbüs veya işletmeye dahil bulunan iş yerlerinin sayısında vukua gelen artış veya azalışları mükellefler 1 aylık süre içinde vergi dairesine bildirmeye mecburdurlar. Bu madde hükmü çerçevesinde örneğin; yeni bir şube açan ya da mevcut şubelerinden birini kapatan mükelleflerin 1 ay içerisinde işletmesinde meydana gelen bu değişiklikten bağlı bulunduğu vergi dairesini haberdar etmesi gerekmektedir.

5. İŞİ BIRAKMANIN BİLDİRMESİ

İşe başlamayı bildirmek durumunda olan mükelleflerden işi bırakanlar, işi bıraktıkları tarihten itibaren azami 1 ay içerisinde bu durumdan da vergi dairesi haberdar etmek zorundadırlar.

Vergi Usul Kanunu'nun 161. maddesine göre işi bırakma; vergiye tabi olmayı gerektiren muamelelerin tamamen durdurulması ve sona ermesi ifade eder. İşlerin herhangi bir sebep yüzünden geçici bir süre için durdurulması işi bırakma sayılmaz.

Tasfiye ve iflas hallerinde, mükellefiyet vergi ile ilgili muamelelerin tamamen sona ermesine kadar devam eder. Bu hallerde tasfiye memurları veya iflas dairesi:

- Tasfiye veya iflas kararlarını;**
- Tasfiyenin veya iflasın kapandığını; vergi dairesine ayrı ayrı bildirmeye mecburdurlar.**

Vergi Usul Kanunu'nun 164. maddesine göre de gerçek kişilerde ölüm, ölen mükellef açısından işi bırakma hükmündedir.

DEFTER TUTMA MECBURİYETİ

Vergi Usul Kanunu'nun 172. maddesi çerçevesinde aşağıda yazılı gerçek ve tüzel kişiler defter tutmaya mecburdurlar.

1. Ticaret ve sanat erbabı;
2. Ticaret şirketleri;
3. İktisadi kamu müesseseleri;
4. Dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler;
5. Serbest meslek erbabı;
6. Çiftçiler.

İktisadi kamu müesseseleriyle dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler de defter tutma bakımından tüccarların tabi oldukları hükümlere tabidirler.

Aşağıda yazılı gerçek ve tüzel kişiler hakkında defter tutma mecburiyeti uygulanmamaktadır.

1. Gelir Vergisi Kanunu'nun 9. maddesinde yer alan şartları taşıyan gelir vergisinden muaf olan esnaf ,
2. Gelir Vergisi Kanununa göre kazançları basit usulde tespit edilenler,
3. Gerçek usulde vergiye tabi olmayan çiftçiler,
4. Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 4. maddesinde yer alan şartları taşıdığından kurumlar vergisinden muaf olan;

- a) İktisadi kamu müesseseleri,
- b) Dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler.

TUTULACAK DEFTERLER

1. BİLANÇO USULÜNDE TUTULACAK DEFTERLER

Vergi Usul Kanunu 182. maddesi gereği I. sınıf tüccarların bilanço esasına göre tutması gereken defterler aşağıdaki gibidir.

1. Yevmiye defteri;
2. Defteri-kebir;
3. Envanter defteri ;

2. İŞLETME HESABI ESASINA GÖRE DEFTER TUTMA

II. Sınıf tüccarların işletme hesabı esasında sadece işletme hesabı defteri tutmaları gerekmektedir.

3. SERBEST MESLEK KAZANÇ DEFTERİ

Serbest meslek erbapları, Vergi Usul Kanunu 210. maddesi gereği Serbest Meslek Kazanç Defteri tutmak durumundadırlar. Bu defterin bir tarafına giderler, diğer tarafına da hasılat kaydolunur. Defterin gider tarafına, yapılan giderlerin nev'i ile yapıldığı tarih; hasılat tarafına ise ücretin alındığı tarih ve miktarı ile kimden alındığı yazılır.

6. TUTULACAK DEFTERLERDE KAYIT NİZAMI

1. Türkçe Tutma Mecburiyeti

Vergi Usul Kanunu'na göre tutulacak defter ve kayıtların Türkçe tutulması mecburidir. Bu çerçevede mükelleflerin tuttukları defterlerde kullanacakları hesap isimlerinin ve açıklamaların Türkçe olması, tutarsal kayıtların ise TL cinsinden yapılması gerekmektedir. Bir başka deyişle tutulması zorunlu olan defterlerdeki hesap isimlerinin yabancı dilde olması veya ana hesap grupları itibariyle döviz cinsinden kayıt yapılması mümkün görülmemektedir.

2. Defterlerin Mürekkeple Yazılacağı

Vergi Usul Kanunu'nun 216. maddesine göre, tutulması mecburi defterler mürekkeple veya makine ile yazılır. Kopya kağıdı kullanılması ve ıstampa ve sair damga aletleriyle kopya konulması da mümkündür. Tüm defterlerde hesaplar kapatılıncaya kadar toplamlar geçici olarak kurşun kalemle yapılabilir.

Günümüzde defterlerin çok büyük bir oranda bilgisayar ortamında tutulması ve yazıcı vasıtasıyla yazdırılması nedeniyle bu şart kendiliğinden sağlanmaktadır.

3. Yanlış Kayıtların Düzeltilmesi

Vergi Usul Kanunu'nun 216. maddesine göre, yevmiye defteri maddelerinde yapılan yanlışlar ancak muhasebe kaidelerine göre, yani ters kayıtla hatalı kayıt kapatılmak, yerine doğru kayıt yapılmak suretiyle düzeltilebilir.

İşletme hesabı defteri, serbest meslek kazanç defteri veya defter-i kebir vb. diğer bütün defter ve kayıtlara rakam ve yazılar yanlış yazıldığı taktirde ise düzeltmeler ancak yanlış rakam ve yazı okunacak şekilde çizilmek, üst veya yan tarafına veyahut ilgili bulunduğu hesaba doğrusu yazılmak suretiyle yapılabilir. Defterlere geçirilen bir kaydı kazımak, çizmek veya silmek suretiyle okunamaz bir hale getirmek yasaktır.

4. Boş Satır Bırakılmayacağı, Sayfaların Yok Edilemeyeceği

Defterlerde kayıtlar arasında usulen yazılmaya mahsus olan satırlar, çizilmeksizin boş bırakılamaz ve atlanamaz. Ciltli defterlerde, defter sayfaları ciltten koparılamaz. Tasdikli müteharrik yapraklarda bu yaprakların sırası bozulamaz ve bunlar yırtılamaz.

5. Kayıt Zamanı

Vergi Usul Kanunu'nun 219. maddesine göre muameleler defterlere zamanında kaydedilir. şöyle ki:

a. Muamelelerin işin hacmine ve icabına uygun olarak muhasebenin intizam ve vuzuhunu bozmayacak bir zaman zarfında kaydedilmesi şarttır. Bu gibi kayıtların on günden fazla geciktirilmesi mümkün değildir.

b. Kayıtlarını devamlı olarak muhasebe fişleri, primanota ve bordro gibi yetkili amirlerin imza ve parafını taşıyan mazbut vesikalara dayanarak yürüten müesseselerde, muamelelerin bunlara işlenmesi, deftere işlenmesi hükmündedir. Ancak bu kayıtlar, muamelelerin esas defterlere 45 günden daha geç intikal ettirilmesi mümkün bulunmamaktadır.

c. Serbest meslek kazanç defterine ise muameleler günü gününe kaydedilir. Halen günü gününe tutulması zorunlu bulunan tek kanuni defter serbest meslek kazanç defteridir.

6. DEFTERLERİ TASDİKİ

Vergi Usul Kanunu'nun 220. maddesi çerçevesinde aşağıda yazılı defterlerin tasdik ettirilmesi zorunlu bulunmaktadır.

1. Yevmiye ve envanter defterleri;
2. İşletme defteri;
3. Serbest meslek kazanç defteri;
4. İmalat ve Üretim Defteri
5. Çiftçi İşletme Defteri
6. Yabancı Nakliyat Kurumlarının hasılat defteri.

Defteri-kebirin tasdiki zorunlu değildir. Ancak istenilirse tasdik ettirilebilir.

25. DEFTERLERİN TASDİK EDİLMESİ

Vergi Usul Kanunu uyarınca aşağıda sayılan defterlerin tasdik ettirilmesi zorunludur;

- Yevmiye ve envanter defterleri,
- İşletme defteri,
- Çiftçi işletme defteri,
- İmalat ve İstihsal Vergisi defterleri;
(Basit İstihsal Vergisi defteri dahil),
- Nakliyat Vergisi defteri,
- Yabancı nakliyat kurumlarının hasılat defteri;
- Serbest meslek kazanç defteri,

TASDİK ZAMANI

Defterlerin tasdik zamanları aşağıdaki gibidir;

- Öteden beri işe devam etmekte olan mükellefler, defterin kullanılacağı yıldan önce gelen son ayda (Bu ay aralık ayıdır),
- Hesap dönemleri Maliye Bakanlığı tarafından tespit edilenler, defterin kullanılacağı hesap döneminden önce gelen son ayda, (Örneğin mükellefe 1 Haziran - 31 Mayıs özel hesap dönemi tayin edilmiş ise, hesap dönemi başlamadan önce gelen son ay olan Mayıs ayı içinde),
- Yeniden işe başlayanlar, sınıf değiştirenler ve yeni bir mükellefiyete girenler, işe başlama, sınıf değiştirme ve yeni bir mükellefiyete girme tarihinden önce,
- Tasdike tabi defterlerin dolması dolayısıyla veya sair sebeplerle yıl içinde yeni defter kullanmaya mecbur olanlar bunları kullanmaya başlamadan önce,
- Defterlerini ertesi yılda da kullanmak isteyenler Ocak ayı içinde,
- Defterlerini ertesi hesap dönemi içinde kullanmak isteyenler, bu hesap döneminin ilk ayı içerisinde,

Defterlerini tasdik ettirmeleri gerekir.

FATURA VE FATURA YERİNE GEÇEN VESİKALAR

Fatura Tarifi ve Şekli

Fatura, Vergi Usul Kanunu 229. maddede “satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır.” şeklinde tanımlanmıştır.

Fatura, malın teslimi veya hizmetin yapıldığı tarihten itibaren azamî yedi gün içinde düzenlenir. Bu süre içerisinde düzenlenmeyen faturalar hiç düzenlenmemiş sayılır.

FATURA YERİNE GEÇEN BELGELER

1. Perakende Satış Vesikaları

Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenlerle defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçilerin fatura vermek mecburiyetinde olmadıkları satışları ve yaptıkları işlerin bedelleri Vergi Usul Kanunu'nun 233. maddesine göre aşağıdaki vesikalardan herhangi biri ile tevsik olunur.

- a. Perakende satış fişleri;
- b. Makineli kasaların kayıt ruloları; (Yazar kasa fişi)
- c. Giriş ve yolcu taşıma biletleri.

2. Gider Pusulası

Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenlerle defter tutmak mecburiyetinde olan serbest meslek erbabının ve çiftçilerin vergiden muaf esnafa; yaptırdıkları işler veya onlardan satın aldıkları emtia için tanzim edip işi yapana veya emtiayı satana imza ettirecekleri gider pusulası vergiden muaf esnaf tarafından verilmiş fatura hükmündedir. Bu belge, birinci ve ikinci sınıf tüccarların, zati eşyalarını satan kimselerden satın aldıkları altın, mücevher gibi kıymetli eşya için de tanzim edilir.

Gider pusulası, işin mahiyeti, emtianın cins ve nev'i ile miktar ve bedelini ve iş ücretini ve işi yaptıran ile yapanın veya emtiayı satın alan ile satanın adlarıyla soyadlarını, (Tüzel kişilerde unvanlarını) adreslerini, tarihi içerir ve iki nüsha olarak tanzim edilerek bir nüshası işi yapana veya malı satana verilir.

3. Müstahsil Makbuzu

Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar ile kazancı basit usulde tespit edilenler ve defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçiler gerçek usulde vergiye tabi olmayan çiftçilerden (tevkif suretiyle vergilendirilen) satın aldıkları malların bedelini ödedikleri sırada iki nüsha makbuz tanzim etmeye ve bunlardan birini imzalayarak satıcı çiftçiye vermeye ve diğerini ona imzalatarak almaya mecburdurlar. Müstahsil makbuzunun tüccar veya alıcı çiftçi nezdinde kalan nüshası fatura yerine geçer.

4. Serbest Meslek Makbuzaları

Vergi Usul Kanunu 236.maddesi gereği serbest meslek erbabı, mesleki faaliyetlerine ilişkin her türlü tahsilatı için iki nüsha serbest meslek makbuzu tanzim etmek ve bir nüshasını müşteriye vermek, müşteri de bu makbuzu istemek ve almak zorundadır.

DEFTER VE VESİKALARI MUHAFAZA VE İBRAZ ÖDEVLERİ

Vergi Usul Kanunu'na göre defter tutmak mecburiyetinde olanlar, tuttıkları defterlerle bu kayıtlara esas teşkil eden belgeleri, ilgili buldukları yılı takip eden takvim yılından başlayarak beş yıl süre ile muhafaza etmeye mecburdurlar.

Vergi Usul Kanunu'na göre defter tutmak mecburiyetinde olmayanlar, almaya mecbur oldukları fatura ve gider pusulası ve müstahsil makbuzlarını tarih sırası ile tanzim tarihlerini takip eden takvim yılından başlayarak beş yıl süre ile muhafaza etmeye mecburdurlar.

Yıldız Mah. Turan Güneş Bulvarı
708. Sok. No:8/1 Çankaya - ANKARA
Tel: 0.312 441 66 41 (pbx) / Fax: 0.312 441 35 00
www.yildizymm.com / www.yildizymm.com.tr

VERGİ TARHINDA ÖN (HAZIRLAYICI) İŞLEMLER

Verginin mükellefin beyanına istinaden değil de, idarece tarh edildiği durumlarda (re'sen, ikmalen, idarece tarhiyat gibi), beyana dayalı tarhiyattan farklı olarak, matrah vergi dairesince belirlenmektedir. Ancak matrahın vergi idaresince saptanması aşamasında matrahın belirlenebilmesi için bir takım verilerden faydalanılmaktadır. İşte matrah tespiti sırasında yararlanılan arama, yoklama, inceleme, bilgi toplama gibi yöntemlere genel olarak vergi tarhına hazırlayıcı işlemler adı verilmektedir.

1. YOKLAMA

Vergi Usul Kanunu'nun 127. maddesine göre Yoklama, mükellefleri ve mükellefiyetle ilgili maddi olayları, kayıtları ve mevzuları araştırmak ve tespit etmeye yönelik araştırma işlemleri olarak tanımlanabilir. Yoklama aşağıdaki gerekçelerle yapılabilir.

2. ARAMA

İhbar veya yapılan incelemeler dolayısıyla, bir mükellefin vergi kaçırdığına dair emareler bulunursa, bu mükellef veya kaçakçılıkla ilgisi görülen diğer şahıslar nezdinde ve bunların üzerinde arama yapılabilir. Aramanın yapılabilmesi için:

3. BİLGİ TOPLAMA

Kamu idare ve müesseseleri, mükellefler veya mükelleflerle muamelede bulunan diğer gerçek ve tüzel kişiler, Maliye Bakanlığının veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların isteyecekleri bilgileri vermeye mecburdurlar.

4. İNCELEME

İnceleme, beyanların ve ödenmesi gereken vergilerin doğruluğunu sağlamak amacıyla yükümlünün defter kayıtları, belgeleri ve envanteri üzerinde yapılan derinlemesine bir araştırmadır. Vergi Usul Kanununa göre incelemeye tâbi olanlar, yasa ile öngörülen defter ve hesapları tutmak, evrak ve belgeleri muhafaza ve gerektiğinde ibraz etmek zorunda olan gerçek ve tüzel kişilerdir.

TARHİYAT TÜRLERİ

- Beyana dayanan tarh
- İkmalen vergi tarhı
- Re'sen vergi tarhı
- İdarece vergi tarhı

1- BEYANNAMEYE DAYANAN TARH

Türk vergi sisteminde vergiler kural olarak mükellefin veya vergi sorumlusunun beyanı üzerine tarh edilir. Vergi kanunlarına göre beyan üzerinden alınan vergiler "Tahakkuk fişi" ile tarh ve tahakkuk ettirilir.

Bu esasa göre, vergi dairesince beyannamenin alınması üzerine bir tahakkuk fişi tanzim olunur ve bunun bir nüshası mükellefe veya beyannameyi mükellef adına vergi dairesine getirene verilir. Bu suretle vergi tahakkuk etmiş olur. Tahakkuk fişinin mükellefe verilen nüshası aynı zamanda beyannamenin makbuzu yerine geçer. Beyannamenin posta ile gönderilmesi halinde de tahakkuk fişi kesilir. Bu takdirde, tahakkuk fişinin mükellefe verilecek nüshası, kapalı bir zarf içinde, mükellefin beyannamede gösterdiği adrese gönderilir ve fişin dairede kalan nüshasına posta zimmet defterinin tarih ve numarası işaret olunur.

Beyannameye dayanan tarh usulünün önemli bir sonucu, mükelleflerin beyan ettikleri matrahlara ve bu matrahlar üzerinden tarh edilen vergilere karşı dava açamamalarıdır. Ancak, ihtirazi kayıtla verilen beyannameler ve vergi hatalarına ait hükümler saklıdır.

2. İKMALEN VERGİ TARHI

İkmalen vergi tarhi, her ne şekilde olursa olsun bir vergi tarh edildikten sonra bu vergiyle ilgili olarak meydana çıkan ve defter, kayıt ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak miktarı tespit olunan bir matrah veya matrah farkı üzerinden alınacak verginin tarh edilmesidir.

3. RE'SEN VERGİ TARHI

"Re'sen vergi tarhi, vergi matrahının tamamen veya kısmen defter, kayıt ve belgelere veya kanunî ölçülere dayanılarak tespitine imkân bulunmayan hallerde takdir komisyonları tarafından takdir edilen veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlarca düzenlenmiş vergi inceleme raporlarında belirtilen matrah veya matrah kısmı üzerinden vergi tarh olunmasıdır. İnceleme raporunda bu maddeye göre belirlenen matrah veya matrah farkı re'sen takdir olunmuş sayılır."

Aşağıdaki hallerden herhangi birinin bulunması durumunda, vergi matrahının tamamen veya kısmen defter, kayıt ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak tespitinin mümkün olmadığı kabul edilir.

1. Vergi beyannamesi kanunî süresi geçtiği halde verilmemişse,
2. Vergi beyannamesi kanuni veya ek süreler içinde verilmekle beraber beyannamede vergi matrahına ilişkin bilgiler gösterilmemiş bulunursa,
3. Bu kanuna göre tutulması mecburi olan defterlerin hepsi veya bir kısmı tutulmamış veya tasdik ettirilmemiş olursa veya vergi incelenmesi yapmaya yetkili olanlara herhangi bir sebeple ibraz edilmezse,

4. Defter kayıtları ve bunlarla ilgili vesikalar, vergi matrahının doğru ve kesin olarak tespitine imkan vermeyecek derecede noksan, usulsüz ve karışık olması dolayısıyla ihticaca salih bulunmazsa,

5. Tutulması zorunlu olan defterlerin veya verilen beyannamelerin gerçek durumu yansıtmadığına dair delil bulunursa.

6. VUK'nun mükerrer 227'nci maddesi uyarınca 3568 sayılı Kanuna göre yetki almış meslek mensuplarına imzalattırma mecburiyeti getirilen beyanname ve ekleri imzalattırılmazsa veya tasdik kapsamına alınan konularda yeminli malî müşavir tasdik raporu zamanında ibraz edilmezse,

İkmalen ve re'sen tarh edilen vergiler "ihbarname" ile ilgililere tebliğ olunur. Nev'i ve doğuşu ayrı olan vergiler için ayrı ihbarname kullanılır.

Vergi beyannamesini kanunî süresi geçtikten sonra vermiş olanlara bu beyannamede gösterdikleri matrah üzerinden re'sen gerekli tarhiyat yapılır ve bu beyannameler re'sen takdir için takdir komisyonuna sevk edilmez. Ancak, vergi incelemesine başlanılmasından veya takdir komisyonuna sevk edilmesinden sonra kendiliğinden verilen beyannameler için bu hüküm uygulanmaz.

İKMALEN VE RE' SEN VERGİ TARHİNİN FARKLILIKLARI

- a. **Matrah veya matrah farkının defter, kayıt ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak tespit olunması durumunda ikmalen, aksi takdirde resen tarhiyat yapılır.**
- b. **İkmalen vergi tarhiyatında daha önce yapılmış bir vergi tarhı vardır, ancak vergi eksik hesaplanmıştır. Örneğin giderler fazla düşülmüş ya da amortisman fazla hesaplanmıştır. Re'sen vergi tarhında ise daha önce yapılmış bir tarhiyat olabileceği gibi olmayabilir.**
- c. **İkmalen vergi tarhiyatında defter ve belgeler usulüne uygun olarak tutulmuştur. Ancak örneğin beyannamede defterde yer alan gerçek gelirler gösterilmemiş ya da amortisman oranı yanlış uygulanmıştır.**
- d. **Re'sen vergi tarhiyatı takdir komisyonları tarafından takdir edilen veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlarca düzenlenmiş vergi inceleme raporlarında belirtilen matrah veya matrah kısmı üzerinden yapılmasına karşın, ikmalen vergi tarhiyatı sadece vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlarca düzenlenmiş vergi inceleme raporlarına istinaden yapılmakta olup, takdir komisyonu kararlarına istinaden yapılmaz.**

4. VERGİNİN İDARECE TARHI

Verginin idarece tarhi; Vergi Usul Kanunu'nun 29'uncu ve 30'uncu maddeleri dışında kalan hallerde, mükelleflerin verginin tarhi için vergi kanunları ile muayyen zamanlarda müracaat etmemeleri veya aynı kanunlarla kendilerine tahmil edilen mecburiyetleri yerine getirmemeleri sebebiyle zamanında tarh edilemeyen verginin kanunen *belli matrahlar üzerinden* idarece tarh edilmesidir. Bu şekilde tarhiyata örnek olarak basit usulde ticari kazanç sahiplerinin yanında çalışan ve ücretleri götürü olarak vergi karnelerine göre vergilendirilenlerden kanuni süre geçmesine rağmen matrahlarını vergi karnelerine işlettirmeyen ücretliler için yapılan tarhiyatlar verilebilir.

Kanunda açıkça yer almamasına karşın **DÜZELTME YOLUYLA TARHİYAT** da uygulamada görülen bir tarhiyat biçimidir.

VERGİ HATASI

Vergi hatası, vergiye ilişkin hesaplarda veya vergilendirmede yapılan hatalar yüzünden haksız yere fazla veya eksik vergi istenmesi veya alınmasıdır. Vergi hataları hesap hataları ve vergilendirme hataları olarak iki gruba ayrılır.

1. HESAP HATALARI

Hesap hataları şunlardır:

A. MATRAH HATALARI

Vergilendirme ile ilgili beyanname, tahakkuk fişi, ihbarname, tekalif cetveli ve kararlarda matraha ait rakamların veya indirimlerin eksik veya fazla gösterilmiş veya hesaplanmış olmasıdır.

B. VERGİ MİKTARINDA HATALAR

Vergi nispet ve tarifelerinin yanlış uygulanması, mahsupların yapılmamış veya yanlış yapılmış olması ve yukarıdaki matrah hatalarında yazılı vesikalarda verginin eksik veya fazla hesaplanmış veya gösterilmiş olmasıdır.

C. VERGİNİN MÜKERRER OLMASI

Aynı vergi kanununun uygulanmasında belli bir vergilendirme dönemi için aynı matrah üzerinden bir defadan fazla vergi istenmesi veya alınmasıdır.

2.VERGİLENDİRME HATALARI :

Vergilendirme hataları şunlardır.

A. MÜKELLEFİN ŞAHSINDA HATA

Bir verginin asıl borçlusu yerine başka bir kişiden istenmesi veya alınmasıdır;

B. MÜKELLEFİYETTE HATA

Açık olarak vergiye tabi olmayan veya vergiden muaf bulunan kimselerden vergi istenmesi veya alınmasıdır;

C. MEVZUDA HATA

Açık olarak vergi mevzuuna girmeyen veya vergiden müstesna bulunan gelir, servet, madde, kıymet, evrak ve işlemler üzerinden vergi istenmesi veya alınmasıdır;

D. VERGİLENDİRME VEYA MUAFİYET DÖNEMİNDE HATA

Aranan verginin ilgili bulunduğu vergilendirme döneminin yanlış gösterilmiş veya süre itibariyle eksik veya fazla hesaplanmış olmasıdır.

DEĞERLEME

Değerleme; V.U.K.'nun 258 ve 259. maddelerine göre, “vergi matrahının hesaplanmasıyla ilgili iktisadi kıymetlerin vergi kanunlarında gösterilen gün ve zamanlardaki değerlerinin tespitidir.

Envanter Çıkarmak : Değerlemenin ilk aşamalarından biri envanter çıkarmaktır. Envanter çıkarmak, bilanço günündeki mevcutları, alacakları ve borçları saymak, ölçmek, tartmak ve değerlemek suretiyle kesin bir şekilde ve müfredatlı olarak tespit etmektir. Ticari teamüllere göre tartılması, sayılması ve ölçülmesi mutlak olmayan malların değerleri tahminen tespit olunur.

DEĞERLEME ÖLÇÜLERİ

1. Maliyet bedeli
2. Borsa rayici
3. Tasarruf değeri
4. Mukayyet değer
5. İtibari değer
6. Vergi değeri
7. Rayiç bedel
8. Emsal bedeli ve ücreti

1. MALİYET BEDELİ

VUK' nun 262. maddesinde maliyet bedeli; " ...İktisadi bir kıymetin iktisap edilmesi veyahut değerinin artırılması münase-betiyle yapılan ödemelerle bunlara müteferri bilumum giderleri ifade eder" şeklinde tanımlanmıştır. Maliyet bedeli ile değerlendirilecek iktisadi kıymetlere aşağıda sayılanlar örnek olarak verilebilir.

- a- Gayrimenkuller,
- b- Gayrimenkullerin mütemmim cüzleri ve teferruatı
- c- Tesisat ve makineler
- d- Gemiler ve diğer taşıtlar
- e- Alet, edevat, mefruşat ve demirbaş eşya,
- f- Zirai mahsuller ve hayvanlar
- g- Emtia

AMORTİSMAN UYGULAMASI

1. Amortismanın Konusu:

V.U.K.'nun 313. maddesine göre amortismanın konusunu; “İşletmede bir yıldan fazla kullanılan ve yıpranmaya , aşınmaya veya kıymetten düşmeye maruz bulunan gayri menkullerle 269 ‘uncu madde gereğince gayrimenkul gibi değerlendirilen iktisadi kıymetlerin, alet, edevat, mefruşat, demirbaş ve sinema filmlerinin değerlendirilme esaslarına göre tespit edilen değerlerinin bu kanun hükümlerine göre yok edilmesi teşkil eder.”

36. AMORTİSMAN AYIRMA KOŞULLARI

İktisadi kıymetlerin amortismanına tabi tutulabilmeleri için bazı şartların var olması gerekmektedir. buna göre aşağıdaki şartların varlığı durumunda söz konusu iktisadi kıymet için amortisman ayrılacaktır.

- İktisadi kıymetin işletmenin envanterine kayıtlı olması,
- İktisadi kıymetin yıpranma, aşınma veya kıymetten düşmeye maruz bulunması,
- İktisadi kıymetin işletmede bir yıldan fazla kullanılması,
- İktisadi kıymetin değerinin belli bir tutarı aşması (01.01.2010 tarihinden geçerli olmak üzere 680.-TL).

2. GECİKME ZAMMI

Amme alacağının ödeme müddeti içinde ödenmeyen kısmına vadenin bitim tarihinden itibaren her ay için ayrı ayrı % **1,95 oranında gecikme zammı tatbik olunur. Ay kesirlerine isabet eden gecikme zammı günlük olarak hesap edilir.**

Gecikme zammı; 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre uygulanan vergi ziyai cezalarında bu madde uyarınca belirlenen oranda, mahkemeler tarafından verilen ve ceza mahiyetinde olan amme alacaklarında ise bu oranın yarısı ölçüsünde uygulanır. Bunların dışındaki ceza mahiyetinde olan amme alacaklarına gecikme zammı tatbik edilmez.

Sürenin hesaplanmasında amme alacağının vade tarihi süreye dahil **edilmez, ödeme tarihi süreye dahil edilir. Vadesinde ödenmeyen amme alacaklarına vade tarihinden ödediği/tahsil edildiği tarihe kadar geçecek süre için uygulanacak gecikme zammı tam aylar için aylık esasa; ay kesirleri için ise günlük esasa göre hesaplanacaktır.**

3. GECİKME FAİZİ İLE GECİKME ZAMMININ FARKLILIKLARI

- a- Gecikme faizi tahakkuktaki gecikmenin, gecikme zammı ise tahsilattaki gecikmenin müeyyidesidir.**
- b- Gecikme faizi aylık olarak hesaplanmakta ve gecikme faizinin hesabında ay kesirleri dikkate alınmamaktadır. Gecikme zammı ise günlük olarak hesaplanmakta, dolayısıyla ay kesirleri içinde gecikme zammı alınmaktadır.**
- c- Gecikme faizi ile gecikme zammının her ikisinin de oranı birbirine eşit olup, aylık % 1,95 olarak uygulanmaktadır.**
- d- Gecikme faizi sadece vergi aslı üzerinden hesaplanırken, gecikme zammı vadesinde ödenmemiş bulunan vergi aslı ve vergi ziyai cezası üzerinden hesaplanır, gecikme faizi ve usulsüzlük cezaları için hesaplanmaz.**

2. VERGİ ZİYAI SUÇU VE CEZASI

Vergi Usul Kanunu'nun 341. maddesinde yer alan tanımlamaya göre vergi ziyai, mükellefin veya sorumlunun vergilendirme ile ilgili ödevlerini zamanında yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesi yüzünden verginin zamanında tahakkuk ettirilmemesini veya eksik tahakkuk ettirilmesini ifade eder.

Vergi ziyai suçu, mükellef veya sorumlu tarafından 341 inci maddede yazılı hallerle vergi ziyasına sebebiyet verilmesidir.

"Vergi ziyai suçu işleyenlere, ziyaa uğrattıkları verginin bir katı tutarında vergi ziyai cezası kesilir."

Vergi ziyasına 359 uncu maddede yazılı fiillerle sebebiyet verilmesi halinde bu ceza üç kat, bu fiillere iştirak edenlere ise bir kat olarak uygulanır.

KAÇAKÇILIK SUÇU VE CEZASI

Vergi Usul Kanununun “Kaçakçılık Suçları ve Cezaları” başlıklı 359. maddesinde bu maddede yer alan fiilleri işleyen mükelleflere ayrıca ceza mahkemelerince hürriyeti bağlayıcı ceza verilebileceği hüküm altına alınmıştır. Kaçakçılık suçuna neden olan fiillere aşağıdaki örnekleri verebiliriz.

1- Defter ve kayıtlarda hesap ve muhasebe hileleri yapmak, gerçek olmayan veya kayda konu işlemlerle ilgisi bulunmayan kişiler adına hesap açmak veya defterlere kaydı gereken hesap ve işlemleri vergi matrahının azalması sonucunu doğuracak şekilde tamamen veya kısmen başka defter, belge veya diğer kayıt ortamlarına kaydetmek,

2- Defter, kayıt ve belgeleri tahrif etmek veya gizlemek veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenlemek veya bu belgeleri kullanmak,
18 aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

3- Defter, kayıt ve belgeleri yok etmek veya defter sayfalarını yok ederek yerine başka sayfa koymak, belgelerin asıl ve-ya suretlerini tamamen veya kısmen sahte olarak düzenlemek veya bu belgeleri kullanmak

Suçunu işleyenler üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

TAHSİL ZAMANAŞIMI SÜRESİ VE BU SÜREYİ DURDURAN VE KESEN HALLER

Amme alacağı, vadesinin rastladığı takvim yılını takip eden takvim yılı başından itibaren 5 yıl içinde tahsil edilmezse zamanaşımına uğrar. Para cezalarına ait hususi kanunlardaki zamanaşımı hükümleri mahfuzdur. Zamanaşımından sonra mükellefin rızaen yapacağı ödemeler kabul olunur.

Tahsil zamanaşımını kesen nedenler ise yasanın 103 üncü maddesinde on bent halinde gösterilmiştir.

- Ödeme,
- Haciz uygulaması,
- Cebren tahsil ve takip işlemleri sonunda yapılan her çeşit tahsilât,
- Ödeme emri tebliği,
- Mal bildirimi; mal edinme ve artmalarının bildirilmesi,
- Ödeme, haciz vb. işlemlerden herhangi birinin kefile veya yabancı kişi ve kurumlar mümessillerine uygulanması veya bunlar tarafından yapılması,
- Uyuşmazlık konusu kamu alacaklarında yargı organlarınca bozma kararı verilmesi,
- Kamu alacağının teminata bağlanması,
- Yargı organlarında yürütmenin durdurulmasına karar verilmesi,
- İki kamu idaresi arasında mevcut bir borç için alacaklı kamu idaresi tarafından borçlu kamu idaresine borcun ödenmesi için yazı ile başvurulması.

Tahsil Zamanaşımının İşlememesi (Durması)

Aşağıdaki hallerde tahsil zamanaşımı süresi durur. Borçlunun;

- 1- Yabancı memlekette bulunması,
- 2- Hileli iflas etmesi,
- 3- Terekesinin tasfiyesi.

dolayısıyla hakkında takibat yapılmasına imkan yoksa bu hallerin devamı müddetince zamanaşımı işlemez. Kalan zamanaşımı süresi sebeplerinin kalktığı günün bitmesinden itibaren yeniden işleme başlar.

Yıldız Mah. Turan Güneş Bulvarı
708. Sok. No:8/1 Çankaya - ANKARA
Tel: 0.312 441 66 41 (pbx) / Fax: 0.312 441 35 00
www.yildizymm.com / www.yildizymm.com.tr

CEZA ZAMANAŞIMI SÜRESİ

Ceza hukukunda ise zamanaşımı, kanunda yazılı sürelerin geçmesiyle, devletin cezalandırmak hakkını düşüren bir durumdur.

Ceza kesmede zamanaşımı Vergi Usul Kanununun 374. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, cezanın bağlı olduğu vergi alacağının doğduğu takvim yılını izleyen yılın birinci gününden başlayarak vergi ziyai cezasında 5 yıl; usulsüzlükte usulsüzlüğün yapıldığı yılı izleyen yılın gününden başlayarak 2 yıl; 353 ve mükerrer 355. maddelerdeki özel usulsüzlük cezalarında usulsüzlüğün yapıldığı yılı izleyen takvim yılının birinci gününden başlayarak 5 yıl geçtikten sonra ceza kesilmez.

Ancak Vergi Usul Kanunu'nun 336. maddesi hükmü gereğince cezayı gerektiren tek bir fiil ile vergi ziyai ve usulsüzlük birlikte işlenmiş olduğu ve yapılan karşılaştırma sonucunda miktar itibariyle ağır olduğu için genel usulsüzlük cezasının kesildiği durumda usulsüzlük cezası da vergi ziyai cezası için belli edilen zamanaşımı sürelerine tabi olacaktır.

Soru 2- Vergi Usul Kanunu na göre vergi borcunu sona erdiren sebepler nelerdir, sıralayınız

Cevap 2-

- a) Ödeme
- b) Zamanaşımı
- c) Uzlaşma
- d) Yargı kararları
- e) Hata düzeltme

Soru 4- Vergi mevzuatında vergi cezasını sona erdiren nedenler nelerdir, sıralayınız

Cevap 4-

- a) Ölüm
- b) Ceza indirimi
- c) Af

AMME ALACAKLARININ KORUNMASI

6183 sayılı Kanununun 9 ila 36'ncı maddelerinde amme alacaklarının korunması ile ilgili hükümlere yer verilmiştir. Bu hükümler amme alacağının doğrudan cebren takip ve tahsili öncesinde korunması ile ilgili olup farklı ilkelere dayanmaktadır. Bu hükümler rızaen ödeme veya cebren tahsil öncesi, alacağın tahsilinin tehlikeye girmesini önlemek ve alacaklı amme idaresinin haklarını korumak amacını taşımakta,

- **Teminat isteme**
  - **İhtiyati haciz**
  - **İhtiyati tahakkuk**
  - **Diğer koruma hükümleri itibariyle 4 grupta toplanmaktadır.**

CEBREN TAHSİL ŞEKİLLERİ (Md.54)

Vadesinde ödenmeyen amme alacağı cebren tahsil olunur. Cebren tahsil; borcunu zamanında ödemeyen borçludan zor alım yoluyla amme alacağının tahsil edilmesidir. Vadesi geçmiş alacak için, cebren tahsil şekilleri uygulanmadan önce ödeme emri düzenlenir. Şayet teminatlı bir alacaksa, teminatın paraya çevrileceği borçluya bildirilir.

Ödeme emri tebliğine rağmen amme alacağı ödenmezse cebren tahsil işlemlerine başlanır.

Cebren tahsil şekilleri:

- a) Teminat göstermişse, paraya çevrilmesi, kefilin takibe alınması,
- b) Amme borçlusunun borca yetecek kadar mallarının haczedilerek paraya çevrilmesi,
- c) Gerekli şartlar bulunduğu takdirde borçlunun iflasının istenmesidir.

ÖDEME EMRİ (Md.55)

Amme alacağını vadesinde ödemeyen borçlulara, borcun 7 gün içinde ödenmesi veya mal bildiriminde bulunulması gereğini bildiren bir belgedir.Ödeme emrinde borcun asıl fer'ilerinin mahiyet ve miktarı ile borcun nereye ödeneceği gösterilir. Ayrıca borç ödenmediği ya da mal bildiriminde bulunulmadığı takdirde müeyyideleri borçluya bildirilir.

Ayrıca, borçluya ait malı elinde bulunduranların, bu malları 7 gün içinde tahsil dairesine bildirmeleri bir yazı ile istenir.

Kendisine ödeme emri tebliğ edilen şahıs;

- Böyle bir borcu olmadığı,
- Tamamen veya kısmen ödediği
- Borcun zamanaşımaya uğradığı

iddiası ile 7 gün içinde Vergi Mahkemesinde dava açabilir. Borçlunun itirazında kısmen veya tamamen haksız çıkması halinde 7 gün içinde mal bildiriminde bulunma mecburiyeti vardır. Ayrıca, haksız çıktığı miktarın %10'u miktarında haksız çıkma zammı tahsil edilir.

Teminat alınmış bir amme alacağı vadesinde ödenmezse, amme alacağının 7 gün içinde ödenmesi, aksi takdirde alınan teminatın paraya çevrileceği borçluya bildirilir. Bu sürede de ödeme yapılmazsa teminat paraya çevrilir.

GELİR VERGİSİ KANUNU

Yıldız Mah. Turan Güneş Bulvarı
708. Sok. No:8/1 Çankaya - ANKARA
Tel: 0.312 441 66 41 (pbx) / Fax: 0.312 441 35 00
www.yildizymm.com / www.yildizymm.com.tr

GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFİYET VE ŞEKİLLERİ

Gelir vergisi şahsa bağlı bir vergidir. Geliri, şahsa bağlı olarak kavrayıp vergilemeyi hedef tutar. Gelir Vergisi Kanununun 1 inci maddesine göre verginin mükellefi gerçek kişilerdir.

1. TAM MÜKELLEFİYET

Gelir Vergisi Kanununun 3. maddesi hükmüne göre; aşağıda yazılı gerçek kişiler, tam mükellef olarak Türkiye içinde ve dışında elde ettikleri kazanç ve iratların tamamı üzerinden vergilendirilirler:

1. Türkiye'de yerleşmiş olanlar; (İkametgahı Türkiye'de bulunanlar veya bir takvim yılı içinde 6 aydan daha uzun süreyle Türkiye'de bulunanlar.)
2. Resmi Daire ve müesseselere veya merkezi Türkiye'de bulunan teşekkül ve teşebbüslere bağlı olup adı geçen daire, müessese, teşekkül ve teşebbüslerin işleri dolayısıyla yabancı memleketlerde oturan Türk vatandaşları (Bu gibilerden buldukları memleketlerde elde ettikleri kazanç ve iratları dolayısıyla Gelir Vergisine veya benzeri bir vergiye tabi tutulmuş bulunanlar, mezkur kazanç ve iratları üzerinden ayrıca vergilendirilmezler.)

2. DAR MÜKELLEFİYET

Gelir Vergisi Kanunu'nun 6. maddesinde Türkiye'de yerleşmiş olmayan gerçek kişilerin sadece, Türkiye'de elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilecekleri hüküm altına alınmıştır.

GELİR KAVRAMI VE YEDİ GELİR UNSURU

Gelir Vergisi Kanunu gerçek kişilerin şahsi gelirlerinin vergilendirilmesini hedeflemektedir. Bu noktadan hareketle de, gelir vergisi gerçek kişilerin bir takvim yılı içerisinde elde ettikleri kazanç ve iratların safi tutarı üzerinden, diğer bir deyişle gelir üzerinden alınmaktadır.

Gelir, Gelir Vergisi Kanunu'nun 1. maddesinde “bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve iratların safi tutarıdır.” şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımdan hareketle vergiye tabi gelirin özelliklerini; Gelirin Şahsilik Özelliği, Gelirin Yıllık Olma Özelliği, Gelirin Safi Olması Özelliği ve son olarak da, Gelirin Elde Edilmiş Olması Özelliği olmak üzere dört ana başlık altında toplamak mümkündür. Yine Gelir Vergisi Kanunumuz çerçevesinde elde edilen kazanç ve iradın salt anlamda bu tanıma girmesi de yeterli olmamakta, bunun yanı sıra Gelir Vergisi Kanunu 2. maddesinde yer alan ve aşağıda sayılan yedi gelir unsurundan birinden elde edilmiş olması da gerekmektedir.

- 1-Ticari Kazançlar;
- 2- Zirai Kazançlar;
- 3- Ücretler;
- 4- Serbest Meslek Kazançları;
- 5- Gayrimenkul Sermaye İratları;
- 6- Menkul Sermaye İratları;
- 7- Diğer kazanç ve İratlar;

GELİR VERGİSİ KANUNUNDA VERGİYİ DOĞURAN OLAY VE ELDE ETME

Elde etme vergiyi doğuran olaydır. Gelir fiilen veya hukuken bir kişinin tasarruf edebildiği zaman elde edilmiş sayılır. Gelirin elde edilmesiyle vergiyi doğuran olay ortaya çıkar. Gelir Vergisi Kanununda gelirin elde edilmesi “tahakkuk” ve “tahsil” esasına bağlanmıştır.

Tahakkuk Esası: Mahiyet ve tutarı itibarıyla hukuken o gelirin sahibi tarafından talep edilebilir olmasıdır.

Hukuki Tasarruf: Sahibinin gelir üzerinde talepte bulunma hakkının doğuşunu ifade eder.

Ekonomik Tasarruf: Ödemeyi yapacak olan tarafından gelirin sahibinin emrine amade kılınmasıdır. Talep edilebilir hale gelmesidir. Hukuki tasarruftan sonra ekonomik tasarruf gelir. Hukuki ve ekonomik tasarruf birlikte değerlendirilir.

Tahsil Esası (Fiili Tasarruf): Gelirin sahibinin mal varlığına dahil olmasını ifade eder.

TİCARİ KAZANÇLAR

Gelir Vergisi Kanununun 37. maddesinde ticari kazanç;”Her türlü ticari ve sınai faaliyetlerden doğan kazançlar” olarak tanımlanmış olup, ayrıca; aşağıda sayılan kazançların da Gelir Vergisi uygulamasında ticari kazanç sayıldıkları belirtilmiş bulunmaktadır.

- 1- Maden, taş ve kireç ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri ile tuğla ve kiremit harmanlarının işletilmesinden,
- 2- Coberlik işlerinden,
- 3- Özel okul ve hastanelerle benzeri yerlerin işletilmesinden,
- 4- Gayrimenkullerin alım, satım ve inşa işleriyle devamlı olarak uğraşanların bu işlerinden,
- 5- Kendi nam ve hesaplarına menkul kıymet alım-satımı ile devamlı olarak uğraşanların bu faaliyetlerinden,
- 6- Satın alınan veya trampa suretiyle iktisap olunan arazinin iktisap tarihinden itibaren 5 yıl içinde parsellenerek bu müddet içinde veya daha sonraki yıllarda kısmen veya tamamen satılmasından,
- 7- Diş protezciliğinden elde edilen kazançlar,

Kollektif ortaklıklarda ortakların, adi veya eshamlı komandit ortaklıklarda komandite ortakların ortaklık k□rından aldıkları paylar şahsi ticari kazanç hükmündedir.

TİCARİ KAZANCIN TESPİTİNE İLİŞKİN ESASLAR**1. TİCARİ KAZANCIN GERÇEK USULDE TESPİTİ****1. Bilanço Esasında Ticari Kazancın Tespiti**

G.V.K.'nın 38. maddesine göre “Bilanço” esasına göre ticari kazanç, teşebbüsteki öz sermayenin hesap dönemi sonunda ve başındaki değerleri arasındaki müspet farktır.

2. İşletme Hesabı Esasında Ticari Kazancın Tespiti

Gelir Vergisi Kanununun 39. Maddesi uyarınca İşletme hesabı esasına göre ticari kazanç, bir hesap dönemi içinde elde edilen hasılat ile giderler arasındaki müspet farktır.

2. TİCARİ KAZANCIN BASİT USULDE TESPİTİ

Basit usulde ticari kazanç, bir hesap dönemi içinde elde edilen hasılat ile giderler ve satılan malların alış bedelleri arasındaki müspet farktır. Bu fark, faaliyetle ilgili olarak alınması ve verilmesi mecburi olan alış ve giderler ile hasılatlara ilişkin belgelerde yazılı tutarlara göre hesaplanacaktır.

Basit usule tabi olmanın genel şartları şunlardır :

- 1) Kendi işinde bilfiil çalışmak veya bulunmak,
- 2) İşyeri mülkiyetinin iş sahibine ait olması halinde emsal kira bedeli, kiralananmış olması halinde yıllık kira bedeli toplamı Büyükşehir Belediye sınırları içinde 4.300 TL'yi lirayı, diğer yerlerde 3.000 TL'yi aşmamak, (2009 yılı için)
- 3) Ticari, zirai veya mesleki faaliyetleri dolayısıyla gerçek usulde Gelir Vergisine tabi olmamak.

Mükelleflerin basit usulden faydalanabilmeleri için yukarıda yer alan genel şartların yanı sıra 48. maddede yer alan alım-satım yada gayri safi iş hasılatı tutarlarının da aşmaması gerekmektedir.

GİDER KABUL EDİLMİYEN ÖDEMELER

GVK Madde 41'e göre aşağıda yazılı ödemelerin gider olarak indirilmesi kabul olunmaz.

- 1. Teşebbüs sahibi ile eşinin ve çocuklarının işletmeden çektikleri paralar veya aynen aldıkları sair değerler**
- 2. Teşebbüs sahibinin kendisine, eşine, küçük çocuklarına işletmeden ödenen aylıklar, ücretler, ikramiyeler, komisyonlar ve tazminatlar;**
- 3. Teşebbüs sahibinin işletmeye koyduğu sermaye için yürütülecek faizler;**
- 4. Teşebbüs sahibinin, eşinin ve küçük çocuklarının işletmede cari hesap veya diğer şekillerdeki alacakları üzerinden yürütülecek faizler;**
- 6. Her türlü para cezaları ve vergi cezaları ile teşebbüs sahibinin suçlarından doğan tazminatlar**
- 7. Her türlü alkol ve alkollü içkiler ile tütün ve tütün mamullerine ait ilan ve reklâm giderlerinin % 50'si (Bakanlar Kurulu, bu oranı % 100'e kadar artırmaya, sıfıra kadar indirmeye yetkilidir). (B.K.K. ile %100)**
- 8. Kiralama yoluyla edinilen veya işletmede kayıtlı olan yat, kotra, tekne, sürat teknesi gibi motorlu deniz, uçak ve helikopter gibi hava taşıtlarından işletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili olmayanların giderleri ile amortismanları;**
- 9. Basın yoluyla işlenen fiillerden veya radyo ve televizyon yayınlarından doğacak maddî ve manevî zararlardan dolayı ödenen tazminat giderleri.**

SERBEST MESLEK KAZANÇLARI

Her türlü serbest meslek faaliyetinden doğan kazançlar serbest meslek kazancıdır.

Serbest meslek faaliyeti; sermayeden ziyade şahsi mesaiye, ilmi veya mesleki bilgiye veya ihtisasa dayanan ve ticari mahiyette olmayan işlerin işverene tabi olmaksızın şahsi sorumluluk altında kendi nam ve hesabına yapılmasıdır.

SERBEST MESLEK KAZANCININ TESPİTİ

Serbest meslek kazancı bir hesap dönemi içinde serbest meslek faaliyeti karşılığı olarak tahsil edilen para, ayınlar ve diğer suretlerle sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerden bu faaliyet dolayısıyla yapılan giderler indirildikten sonra kalan farktır.

Örneğin; Bir SMMM 2008, 2009 ve 2010 yıllarına kapsayan üç yıllık müşavirlik sözleşmesi karşılığında 30.000 TL'yi 2009 yılında bir seferde peşin almış ise, bu tutarın tamamı 2009 yılı geliri olarak beyana konu edilecektir. 2008 ve 2010 yıllarında ise bu sözleşme nedeniyle herhangi bir beyanda bulunulmayacaktır.

GAYRİMENKUL SERMAYE İRATLARI

Gelir Vergisi Kanunu'nun 70. maddesinde yazılı mal ve hakların sahipleri, mutasarrıfları, zilyedleri, irtifak ve intifa hakkı sahipleri veya kiracıları tarafından kiraya verilmesinden elde edilen iratlara **gayrimenkul sermaye iradı** adı verilmektedir.

Gayrimenkul sermaye iradı getiren mal ve haklar ticari bir işletmeye dahil bulunduğu takdirde bunların iratları ticari kazancın tespitine yönelik hükümlere göre hesaplanır.

“Gayrimenkul sermaye iratlarında, gayrisafi hâsılat, 70'inci maddede yazılı mal ve hakların kiraya verilmesinden bir takvim yılı içinde **o yıla veya geçmiş yıllara** ait olarak nakden veya aynen **tahsil edilen** kira bedellerinin tutarıdır. Ayın olarak tahsil edilen kiralar, Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre emsal bedeli ile paraya çevrilir.

GAYRİMENKUL SERMAYE İRADI İSTİSNASI :

Gelir Vergisi Kanunu'nun 21'inci maddesi hükmüne göre;

“Binaların mesken olarak kiraya verilmesinden bir takvim yılı içinde elde edilen hâsılatın 2009 yılı için **2.600.- TL.'si** gelir vergisinden müstesnadır. İstisna haddi üzerinde hasılat elde edilip, beyan edilmemesi veya eksik beyan edilmesi halinde, bu istisnadan yararlanılamaz. Ticari, zirai veya mesleki kazancını yıllık beyanname ile bildirmek mecburiyetinde olanlar ile gelirleri bunlar tarafından bildirilecek olanlar bu istisnadan faydalanmazlar.”

GAYRİMENKUL SERMAYE İRADI İSTİSNASINDAN YARARLANAMAYACAK OLANLAR

1. Ticari, zirai veya mesleki kazancını yıllık beyanname ile bildirmek zorunda olanlar ile gelirleri bunlar tarafından bildirilecek olanlar;
2. Mesken dışında kiraya verilen binalardan elde edilen gelirler;
3. İstisna haddi üzerinde hasılat elde edip beyan etmeyenler veya eksik beyan edenler;
4. Sahip olunan birden fazla konut dolayısıyla kira geliri elde edilmiş ise istisna yalnızca bir kez uygulanabilir.
5. Kira geliri elde edilen meskene birden fazla kişi ortak ise 2.600.-TL.'lik istisna her bir ortak için ayrı ayrı uygulanabilecektir.

MENKUL SERMAYE İRADI

Sahibinin ticari, zirai veya mesleki faaliyeti dışında nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden müteşekkil sermaye dolayısıyla elde ettiği kar payı, faiz, kira ve benzeri iratlar menkul sermaye iradidir. Belli başlı menkul sermaye iratları aşağıdaki gibidir.

1. Her nevi hisse senetlerinin kar payları
2. İştirak hisselerinden doğan kazançlar (Adi komandit şirketlerde komanditerlerin kar payları, şirket karının ilişkin bulunduğu takvim yılında elde edilmiş sayılır);
3. Kurumların yönetim kurulu başkan ve üyelerine verilen kar payları;
4. Her nevi tahvil ve Hazine bonusu faizleri ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirler
5. Her nevi alacak faizleri
6. Mevduat faizleri
7. Özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları.
8. Repo Kazançları
9. Hisse senetleri ve tahvillerin vadesi gelmemiş kuponların satışından elde edilen bedeller;
10. İştirak hisselerinin sahibi adına henüz tahakkuk etmemiş kar paylarının devir ve temlik karşılığında alınan para ve ayınlar;
11. Her çeşit senetlerin iskonto edilmesi karşılığında alınan iskonto bedelleri;
12. Tüzel kişiliği haiz emekli sandıkları, yardım sandıkları ile emeklilik ve sigorta şirketleri tarafından ayrılanlara yapılan ödemeler,

Bu iratlar, bunları sağlayan sermaye sahibinin ticari faaliyetine bağlı bulunduğu takdirde, ticari kazancın tespitinde dikkate alınır.

GELİR TÜRLERİ İTİBARIYLA TAM MÜKELLEFİYETTE YILLIK BEYANNAME İLE BEYAN EDİLMESİ ZORUNLU OLAN GELİRLER

Gelir Vergisi Kanunu'nun 85'inci maddesinin ikinci fıkrasında sayılan gelir unsurlarından Ticari Kazanç, Zirai Kazanç ve Serbest Meslek Kazançları için mükellefler kazanç elde etmemiş olsalar dahi yıllık gelir vergisi beyannamesi vermek zorundadırlar. Diğer hallerde ise beyana tabi bir gelir elde edilmesi halinde beyanname verilir.

Yıldız Mah. Turan Güneş Bulvarı
708. Sok. No:8/1 Çankaya - ANKARA
Tel: 0.312 441 66 41 (pbx) / Fax: 0.312 441 35 00
www.yildizymm.com / www.yildizymm.com.tr

YILLIK BEYANNAME VERİLMEYECEK VE BEYANNAMEDE TOPLANMAYACAK GELİRLER

Gelir Vergisi Kanunu'nun 4842 sayılı Kanunla değişik 86'ncı maddesi çerçevesinde aşağıda belirtilen gelirler için yıllık beyanname verilmez, diğer gelirler için beyanname verilmesi halinde bu gelirler beyannameye dahil edilmez.

1. Tam mükellefiyette;

a) Gerçek usulde vergilendirilmeyen ziraat kazançları, bu Kanunun 75 inci maddesinin (15) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratları, kazanç ve iratların istisna hadleri içinde kalan kısmı,

b) Tek işverenden alınmış ve tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretler (birden fazla işverenden ücret almakla beraber, birden sonraki işverenden aldıkları ücretlerinin toplamı, 103 üncü maddede yazılı tarifinin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı (22.000 TL) aşmayan mükelleflerin, tamamı tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretleri dahil)

c) Vergiye tâbi gelir toplamının [(a) ve (b) bentlerinde belirtilenler hariç] 103 üncü maddede yazılı tarifinin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı (22.000 TL) aşmaması koşuluyla, Türkiye'de tevkifata tâbi tutulmuş olan; birden fazla işverenden elde edilen ücretler, menkul sermaye iratları ve gayrimenkul sermaye iratları,

d) Bir takvim yılı içinde elde edilen ve toplamı 1.070 TL'yi aşmayan, tevkifata ve istisna uygulamasına konu olmayan menkul ve gayrimenkul sermaye iratları.

YILLIK BEYANNAME İLE BİLDİRİLECEK GELİRDEN İNDİRİLEBİLECEK GİDERLER

GVK' nun “Diğer indirimler” başlıklı 89 uncu maddesine göre gelir vergisi matrahının tespitinde, gelir vergisi beyannamesinde bildirilecek gelirlere aşağıdaki indirimler yapılabilir:

1- BAĞKUR PRİMLERİ

2. SİGORTA PRİMLERİ

Beyan edilen gelirin % 10'unu (bireysel emeklilik sistemi dışındaki şahıs sigorta primleri için, beyan edilen gelirin % 5'ini) ve asgarî ücretin yıllık tutarını aşmamak şartıyla, mükellefin şahsına, eşine ve küçük çocuklarına ait hayat, ölüm, kaza, hastalık, sakatlık, analık, doğum ve tahsil gibi şahıs sigorta primleri ile bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı payları gelir vergisi beyannamesinde bildirilecek gelirlere indirilebilmektedir.

3. BAĞIŞ VE YARDIMLARIN İNDİRİMİ

Gelir Vergisi Kanununu 89. maddesinde sayılan kurum ve kuruluşlara aynı maddede belirtilen esaslara göre yapılan bağış ve yardımlar beyannamede indirim konusu yapılabilir.

4. ZARARLARIN KARLARLA MAHSUBU

GVK'nun 88' inci maddesi hükmüne göre; Gelirin yıllık beyannamede toplanması ve beyan edilmesi sırasında, gelir kaynaklarının bir kısmında oluşan zararlar, diğer gelir kaynaklarından elde edilen kazanç ve iratlardan mahsup edilebilir. Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre de; bu mahsup neticesinde kapatılmayan zarar kısmı, izleyen yılların gelirinden indirilir. Ancak arka arkaya beş yıl içinde mahsup edilmeyen zarar bakiyesi izleyen yıllara devrolunamaz.

Türkiye'de Gelir Vergisinden istisna edilen kazançlarla ilgili yurt dışı zararlar, yurt içindeki kazanç ve iratlardan mahsup edilemeyecektir.

2009 TAKVİM YILI GELİRLERİNE UYGULANACAK VERGİ TARİFESİ

8.700 TL'ye kadar	% 15
22.000 TL'nin 8.700 YTL'si için 1.305 TL, fazlası	% 20
50.000 TL'nin 22.000 YTL'si için 3.965 TL, fazlası	% 27
50.000 TL'den fazlasının 50.000 TL'si için 11.525TL, fazlası	% 35

SORU 24- Mükellef A 2009 takvim yılında 120.000.-TL gelir vergisi beyanına tabi gelir elde etmiştir. Aşağıdaki gelir vergisi tarifesi kullanarak mükellef A'nın gelir vergisini hesaplayınız?

8.700.-TL'ye kadar	%15
22.000.-TL'nin 8.700.-TL'si için 1.305.-TL,	fazlası %20
50.000.-TL'nin 22.000.-TL'si için 3.965.-TL,	fazlası %27
50.000.-TL'den fazlasının 50.000.-TL'si için 11.525 TL,	fazlası%35

GELİR VERGİSİ KANUNUNA GÖRE BEYANNAME ÇEŞİTLERİ

1.Yıllık beyanname: muhtelif kaynaklardan bir takvim yılı içinde elde edilen kazanç ve iratların bir araya getirilip toplanmasına ve bu suretle hesaplanan gelirin vergi dairesine bildirilmesine mahsustur. Gelirin takvim yılının belli bir dönemine taallük etmesi, beyannamenin yıllık vasfını değiştirmez.

2. Muhtasar beyanname: iş verenler veya vergi tevkifatı yapan diğer kimseler tarafından kesilen vergilerin matrahları ile birlikte, toplu olarak vergi dairesine bildirilmesine mahsustur.

3. Münferit beyanname: dar mükellefiyete tabi olanların yıllık beyanname ile bildirmeye mecbur olmadıkları kazanç ve iratlardan, vergisi tevkif suretiyle alınmamış olanların bildirilmesine mahsustur.

GEÇİCİ VERGİ

Gerçek usulde gelir vergisine tabi ticari kazanç sahipleri ve serbest meslek erbabı ile kurumlar vergisi mükellefleri cari vergilendirme döneminin gelir veya kurumlar vergisine mahsup edilmek üzere, üçer aylık dönemler halinde tespit edilecek kazançları üzerinden gelir vergisi mükellefleri %15, kurumlar vergisi mükellefleri ise %20 oranında geçici vergi öderler.

MÜKELLEFLERİ:

*Ticari Kazanç Sahipleri , *Serbest Meslek Kazanç Sahipleri,*Kurumlar Vergisi Mükellefleri

GEÇİCİ VERGİ KAPSAMINA GİRMEYEN KAZANÇLAR:

Basit Usulde Vergilendirilen Mükellefler

Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarma İşlerinden Elde Edilen Kazançlar (Gvk Md:42-44)

Geçici Noter Yardımcılarının Kazançları

Geçmiş dönemlere ait geçici verginin %10'u aşan tutarda eksik beyan edilmesi halinde tespit edilen bu kısım için re'sen veya ikmalen geçici vergi tarh edilir. Bu durumda tarh edilecek ek vergi için vergi ziyası cezası ve gecikme faizi uygulanır. Mahsup süresi geçtikten sonra kesinleşen geçici vergi için ise vergi aslı yönünden tarhiyat yapılmayacak olup, gecikme faizi ve vergi ziyası cezası uygulanır. Geçici vergi beyannamesi vermeyen mükellefler için %10 luk yanılma payı uygulanmayacaktır.

YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM İŞLERİ

GVK'nun 42-44. maddelerinde yer alan düzenlemeler çerçevesinde bir işin yıllara sari inşaat ve onarım işi sayılabilmesi için **aranan şartlar** aşağıdaki gibidir.

- İşin konusu inşaat, onarım veya dekapaj işi olmalıdır.
- İşin, başkaları hesabına ve taahhüde bağlı olarak yapılması gerekmektedir. Bir kimsenin kendi nam ve hesabına yapmış olduğu özel inşaat işleri, GVK'nun 42'nci maddesi gereğince inşaat işi sayılmamakta ve bu tür işler, imalat faaliyeti kapsamında genel esaslara göre vergilendirilmektedir.
- İşin, birden fazla takvim yılına sirayet etmesi gerekmektedir.

Birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat (dekapaj işleri de inşaat işi sayılır) ve onarma işlerinde kar veya zarar işin bittiği yıl kati olarak tespit edilir ve tamamı o yılın geliri sayılarak, o yıl beyannamesinde gösterilir.

İnşaat ve onarma işlerinde geçici ve kesin kabul usulüne tabi olan hallerde geçici kabulün yapıldığını gösteren tutanağın idarece onaylandığı tarih; diğer hallerde işin fiilen tamamlandığı veya fiilen bırakıldığı tarih **bitim tarihi** olarak kabul edilir.

Bitim tarihinden sonra bu işlerle ilgili olarak yapılan giderler ve her ne nam ile olursa olsun elde edilen hasılat, bu giderlerin yapıldığı veya hasılatın elde edildiği yılın kâr veya zararının tespitinde dikkate alınır.

KURUMLAR VERGİSİ

Yıldız Mah. Turan Güneş Bulvarı
708. Sok. No:8/1 Çankaya - ANKARA
Tel: 0.312 441 66 41 (pbx) / Fax: 0.312 441 35 00
www.yildizymm.com / www.yildizymm.com.tr

KURUMLAR VERGİSİ MÜKELLEFLERİ

- **KVK' nun 1. maddesinde tanımlanan KV mükellefleri;**
  - 1. Sermaye şirketleri**
  - 2. Kooperatifler**
  - 3. İktisadi Kamu müesseseleri**
  - 4. Dernek ve Vakıflara ait iktisadi işletmeler**
  - 5. İş ortaklıkları**

Aynı maddenin 2. bendinde ise; “Kurum kazancı, gelir vergisinin konusuna giren gelir unsurlarından oluşur.” hükmü yer almaktadır. Bu hükme göre; Gelir Vergisi Kanunu'nun 2. maddesinde yer alan gelir unsurları kurumlar vergisi yönünden bütün halinde ve niteliğine bakılmaksızın, kurum kazancını oluşturmaktadır.

TAM MÜKELLEFİYET

Birinci maddede yazılı tüzel kişilerden *kanuni veya iş merkezleri Türkiye'de bulunanlar* gerek Türkiye'de gerekse yabancı memleketlerde elde ettikleri kurum kazançları üzerinden vergilendirilirler.

Bu hükme göre;

- 1 - Kanuni merkezi Türkiye'de olanlar,
- 2 - İş merkezi Türkiye'de olanlar,
- 3 - Kanuni ve iş merkezi Türkiye'de olanlar, tam mükellefiyet esasına göre vergiye tabi tutulacaktır.

KANUNİ MERKEZ :

Kanuni merkezden maksat, vergiye tabi kurumların kuruluş kanunlarında, tüzüklerinde, ana statülerinde veya sözleşmelerinde gösterilen merkezdir

İŞ MERKEZİ :

Kanuni merkezi Türkiye'de bulunmamakla beraber, iş merkezi Türkiye içinde bulunan kurumlar tam mükellefiyete tabidirler.

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 3. maddesinde iş merkezi; “iş bakımından işlemlerin fiilen toplandığı ve yönetildiği merkezdir” şeklinde tanımlanmıştır..

DAR MÜKELLEFİYET

Birinci maddede yazılı kurumlardan kanuni ve iş merkezlerinden her ikisi de Türkiye içinde bulunmayanlar yalnız Türkiye'de elde ettikleri kurum kazançları üzerinden vergilendirilirler

İNDİRİLECEK GİDERLER (K.V.K. MD. 8)

Ticarî kazanç gibi hesaplanan kurum kazancının tespitinde, mükellefler aşağıdaki giderleri de ayrıca hasılatтан indirebilirler:

1) Menkul kıymet ihraç giderleri.

2) Kuruluş ve örgütlenme giderleri.

3) Genel kurul toplantıları için yapılan giderler ile birleşme, devir, bölünme, fesih ve tasfiye giderleri.

4) Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde komandite ortağın kâr payı.

5) Katılım bankalarının katılma hesabı karşılığında ödenen kâr payları.

6) Sigorta ve reasürans şirketlerinde bilânço gününde hükmü devam eden sigorta sözleşmelerine ait teknik karşılıklar;

SORU 6- Kurumlar Vergisi Kanunu hükümlerine göre, kurumlar vergisi mükelleflerinin indirim konusu yapabilecekleri giderleri açıklayınız?

- Genel Giderler
- Personelle İlgili Giderler
- İşle İlgili Zarar, Ziyan ve Tazminatlar
- Seyahat ve İkamet Giderleri
- Taşıt Giderleri
- Aynı Vergi, Resim ve Harçlar
- Amortismanlar
- İşveren Sendikalarına Ödenen Aidatlar
- Bireysel Emeklilik Sistemine Ödenen Katkı Payları

Gıda Bankacılığı Yapan Dernek ve Vakıflara Yapılan Bağışlar

DİĞER İNDİRİMLER (K.V.K. MD 10)

Kurumlar vergisi matrahının tespitinde; kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla, kurum kazancından sırasıyla aşağıdaki indirimler yapılır:

a) Mükelleflerin, işletmeleri bünyesinde gerçekleştirdikleri münhasıran yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik araştırma ve geliştirme harcamaları tutarının % 40'ı oranında hesaplanacak "Ar-Ge indirimi". (5746 Sayılı Kanun ile 01.04.2008 tarihinden itibaren % 100'ü)

Araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile doğrudan ilişkili olmayan giderlerden ve tamamen araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde kullanılmayan amortisman tâbi iktisadî kıymetler için hesaplanan amortisman tutarlarından verilen paylar üzerinden Ar-Ge indirimi hesaplanmaz. Matrahın yetersiz olması nedeniyle ilgili dönemde indirim konusu yapılamayan tutar, sonraki hesap dönemlerine devreder. Ar-Ge indiriminden yararlanılacak harcamaların kapsamını ve uygulamadan yararlanılabilmesi için gerekli belgeler ile usûlleri belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

b) Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun kapsamında yapılan sponsorluk harcamalarının sözü edilen kanunlar uyarınca tespit edilen amatör spor dalları için tamamı, profesyonel spor dalları için % 50'si.

c) Genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara ve kamu yararına çalışan dernekler ile bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetinde bulunan kurum ve kuruluşlara makbuz karşılığında yapılan bağış ve yardımların toplamının o yıla ait kurum kazancının % 5'ine kadar olan kısmı.

BAĞIŞ VE YARDIMLARIN İNDİRİMİ

Mükellefler yapmış oldukları bağış ve yardımları aşağıdaki şartlar dahilinde indirim konusu yapabilirler.

- a.** Bağış ve yardım, kanunda belirtilen kuruluşlara yapılmış olmalıdır.
(Genel ve özel bütçeli kamu idareleri, İl özel idareleri ve belediyeler, Köyler, Kamu yararına çalışan dernekler, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar.)
- b.** Bağış ve yardım, makbuz karşılığında yapılmış olmalıdır.
- c.** Bağış ve yardım, karşılıksız olarak yapılmış bir ödemeyi ifade eder. Bir karşılık bulunduğu anda, ödeme bağış veya yardım olmaktan çıkar.
- d.** Bağış ve yardım, nakden veya aynen yapılabilir.
- e.** Genel olarak bağış ve yardımın matrahtan indirimi, o yıla ait kurum kazancının yüzde beşi ile sınırlandırılmıştır.

KANUNEN KABUL EDİLMEYEN GİDERLER (K.V.K. MD. 11)

Kurum kazancının tespitinde aşağıdaki indirimlerin yapılması kabul edilmez:

- a) Öz sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faizler.
- b) Örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkları ve benzeri giderler.*
- c) Transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılan kazançlar.*
- ç) Her ne şekilde ve ne isimle olursa olsun ayrılan yedek akçeler
- d) Bu Kanuna göre hesaplanan kurumlar vergisi ile her türlü para cezaları, vergi cezaları, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ödenen cezalar, gecikme zamları ve faizler ile Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ödenen gecikme faizleri.
- e) Kanunlarla veya kanunların verdiği yetkiye dayanılarak tespit edilen hadler saklı kalmak kaydıyla, menkul kıymetlerin itibarî değerlerinin altında ihracından doğan zararlar ile bu menkul kıymetlere ilişkin olarak ödenen komisyonlar ve benzeri her türlü giderler.
- f) Kiralama yoluyla edinilen veya işletmede kayıtlı olan; yat, kotra, tekne, sürat teknesi gibi motorlu deniz taşıtları ile uçak, helikopter gibi hava taşıtlarından işletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili olmayanların giderleri ve amortismanları.
- g) Sözleşmelerde ceza şartı olarak konulan tazminatlar hariç olmak üzere kurumun kendisinin, ortaklarının, yöneticilerinin ve çalışanlarının suçlarından doğan maddî ve manevî zarar tazminat giderleri.
- h) Basın yoluyla işlenen fiillerden veya radyo ve televizyon yayınlarından doğacak maddî ve manevî zararlardan dolayı ödenen tazminat giderleri.
- ı) Her türlü alkol ve alkollü içkiler ile tütün ve tütün mamullerine ait ilan ve reklam giderlerinin % 50'si. Bakanlar Kurulu bu oranı % 100'e kadar artırmaya veya sifıra kadar indirmeye yetkilidir.

İSTİSNALAR

Aşağıda belirtilen kazançlar, kurumlar vergisinden müstesnadır:

- 1) Kurumların; tam mükellefiyete tâbi başka bir kurumun sermayesine katılmaları nedeniyle elde ettikleri kazançlar,
- 2) Kurumların; tam mükellefiyete tabi başka bir kurumun kârına katılma imkanı veren kurucu senetleri ile diğer intifa senetlerinden elde ettikleri kâr payları;
- 3) Okul öncesi eğitim, ilköğretim, özel eğitim ve orta öğretim özel okulları ile Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara veya kamu yararına çalışan derneklere bağlı rehabilitasyon merkezlerinin işletilmesinden, ilgili Bakanlığın görüşü alınmak suretiyle Maliye Bakanlığının belirleyeceği usûller çerçevesinde beş hesap dönemi itibarıyla elde edilen kazançlar; (İstisna, belirtilen okulların ve rehabilitasyon merkezlerinin faaliyete geçtiği hesap döneminden itibaren başlar.)
- 4) Kooperatiflerde risturn istisnası
- 5) Yurt dışında yapılan inşaat, onarım, montaj işleri ile teknik hizmetlerden sağlanarak Türkiye'de genel sonuç hesaplarına intikal ettirilen kazançlar.
- 6) Kurumların, en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan taşınmazlar ve iştirak hisseleri ile aynı süreyle sahip oldukları kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışından doğan kazançların % 75'lik kısmı.
- 7) Anonim şirketlerin kuruluşlarında veya sermayelerini artırdıkları sırada çıkardıkları payların bedelinin itibarî değeri aşan kısmı.

Soru 5- Katma Değer Vergisi Kanunu uyarınca Katma Değer Vergisinden istisna edilen işlemler nelerdir, sıralayınız

Cevap 5-

- a) Mal ve hizmet ihracatı
- b) Araçlar, kıymetli maden ve petrol aramaları ile ulusal güvenlik harcamaları ve yatırımlarda istisna
- c) Taşımacılık istisnası
- d) Diplomatik istisnalar
- e) İthalat istisnası
- f) Sosyal ve askeri amaçlı istisnalar
- g) Diğer istisnalar

Yıldız Mah. Turan Güneş Bulvarı
708. Sok. No:8/1 Çankaya - ANKARA
Tel: 0.312 441 66 41 (pbx) / Fax: 0.312 441 35 00
www.yildizymm.com / www.yildizymm.com.tr

SORU 2- Katma Değer Vergisi Kanunu'na göre indirilemeyecek katma değer vergisi konusunu açıklayınız?

CEVAP 2- Mükellefler aşağıda açıklanan katma değer vergilerini, faaliyetleri dolayısıyla hesapladıkları katma değer vergisinden indiremezler.

- Vergiye tabi olmayan veya vergiden istisna edilmiş bulunan malların teslimi ve hizmet ifası ile ilgili alış vesikalarında gösterilen veya bu mal ve hizmetlerin maliyetleri içinde yer alan katma değer vergisi,
- Faaliyetleri kısmen veya tamamen binek otomobillerinin kiralanması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olanların bu amaçla kullandıkları hariç olmak üzere işletmelere ait binek otomobillerinin alış vesikalarında gösterilen katma değer vergisi,
- Deprem veya sel felaketi nedeniyle zayi olanlar hariç olmak üzere zayi olan mallara ait katma değer vergisi,
- Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarına göre kazancın tespitinde indirimi kabul edilmeyen giderler dolayısıyla ödenen katma değer vergisi.

SORU 5- Katma Değer Vergisi Kanunu'na göre işlemlerin Türkiye'de yapılması ne anlama gelmektedir açıklayınız?

CEVAP 5- İşlemlerin Türkiye'de yapılması;

* Malların teslim anında Türkiye'de bulunmasını,

* Hizmetin Türkiye'de yapılmasını veya hizmetten Türkiye'de faydalanılmasını ifade etmektedir.

SORU 9- Katma Değer Vergisi Kanunu'na göre faturasız mal bulunduranların sorumluluğunu açıklayınız?

CEVAP 9- Katma Değer Vergisi Kanunu'nda vergi alacağının güvence altına alınması amacıyla 9/2'inci madde uyarınca bir sorumluluk müessesesi daha getirilmiştir. Buna göre, fiili ya da kaydi envanter sırasında belgesiz mal bulundurulduğu veya belgesiz hizmet satın alındığının tespiti halinde, bu alışlar nedeniyle ziyaa uğratılan katma değer vergisi, belgesiz mal bulunduran veya hizmet satın alan mükelleften aranır. Belgesiz mal bulundurdukları veya hizmet satın aldıkları tespit edilen mükelleflere, bu mal ve hizmetlere ait alış belgelerinin ibrazı için tespit tarihinden itibaren 10 günlük bir süre verilir. Bu süre içinde alış belgelerinin ibraz edilememesi halinde, belgesi ibraz edilemeyen mal ve hizmetlerin tespit tarihindeki emsal bedeli üzerinden hesaplanan katma değer vergisi, alışlarını belgeleyemeyen mükellef adına re'sen tarh edilir. Bu tarihyata vergi ziyai cezası uygulanır.

Soru 5- Katma Değer Vergisi Kanunu uyarınca Katma Değer Vergisinden istisna edilen işlemler nelerdir, sıralayınız

Cevap 5-

- a) Mal ve hizmet ihracatı
- b) Araçlar, kıymetli maden ve petrol aramaları ile ulusal güvenlik harcamaları ve yatırımlarda istisna
- c) Taşımacılık istisnası
- d) Diplomatik istisnalar
- e) İthalat istisnası
- f) Sosyal ve askeri amaçlı istisnalar
- g) Diğer istisnalar

SORU 2- Katma Değer Vergisi Kanunu'na göre indirilemeyecek katma değer vergisi konusunu açıklayınız?

CEVAP 2- Mükellefler aşağıda açıklanan katma değer vergilerini, faaliyetleri dolayısıyla hesapladıkları katma değer vergisinden indiremezler.

- Vergiye tabi olmayan veya vergiden istisna edilmiş bulunan malların teslimi ve hizmet ifası ile ilgili alış vesikalarında gösterilen veya bu mal ve hizmetlerin maliyetleri içinde yer alan katma değer vergisi,

- Faaliyetleri kısmen veya tamamen binek otomobillerinin kiralanması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olanların bu amaçla kullandıkları hariç olmak üzere işletmelere ait binek otomobillerinin alış vesikalarında gösterilen katma değer vergisi,

- Deprem veya sel felaketi nedeniyle zayi olanlar hariç olmak üzere zayi olan mallara ait katma değer vergisi,

- Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarına göre kazancın tespitinde indirimi kabul edilmeven giderler dolayısıyla ödenen katma değer vergisi.

A. MURAT YILDIZ – YMM & SM'DEN SMMM'YE GEÇİŞ ÖZEL SINAVI

SEMİNER

2009

SM'DEN SMMM'YE GEÇİŞ ÖZEL SINAV

A. Murat YILDIZ
Yeminli Mali Müşavir

İLETİŞİM BİLGİLERİ....

Yıldız Mah. Turan Güneş Bulvarı
708. Sok. No:8/1 Çankaya - ANKARA
Tel: 0.312 441 66 41 (pbx) / Fax: 0.312 441 35 00
www.yildizymm.com / www.yildizymm.com.tr

